

**AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA
KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH
VAZIRLIGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI
UNIVERSITETI FARG’ONA FILIALI**

“Kompyuter injiniring” fakulteti

“Axborot texnologiyalari” kafedrası

“Axborot xafsizligi” fanidan

REFERAT

Bajardi:

Alijonov A

2014 - Farg’ona

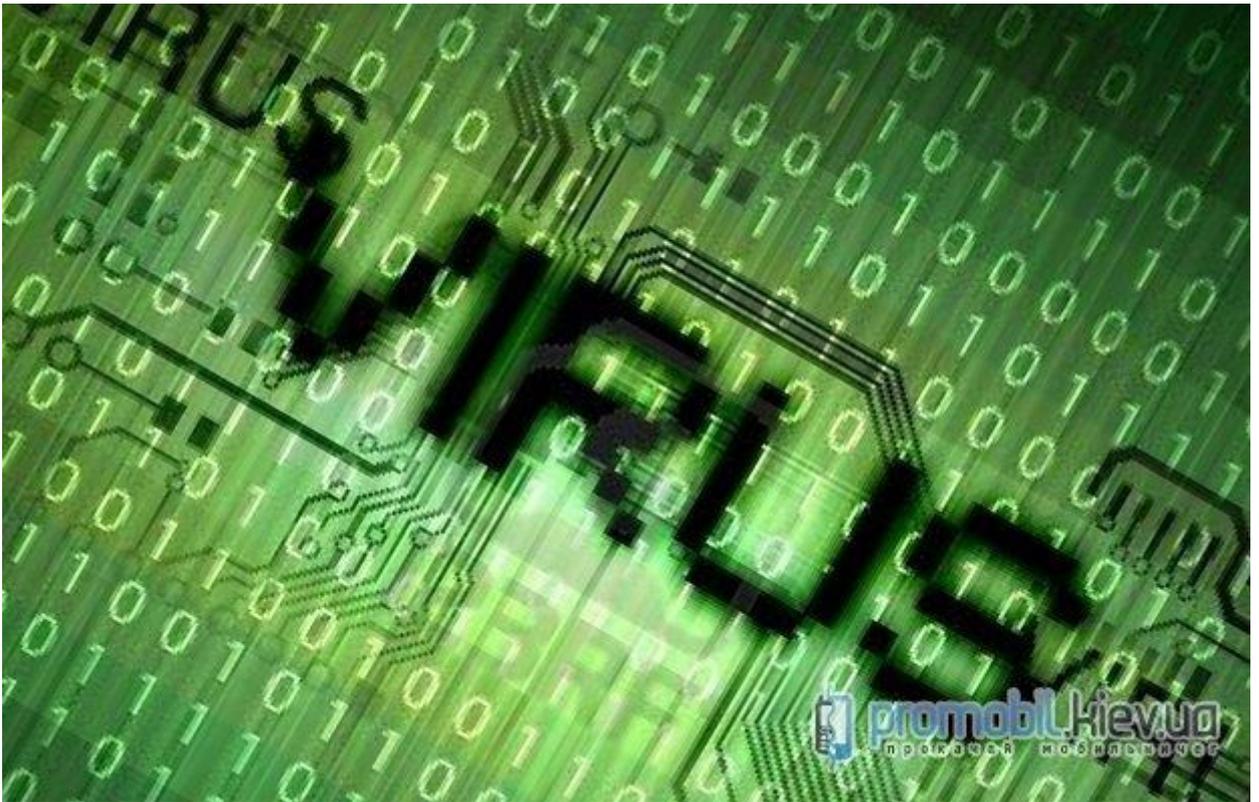
Mavzu: Eset NOD32 Smart Security 6 dasturi yordamida OT himoyasini ta'minlash

Reja.

1. Kompyuter virusi.
2. Antivirus dasturlari.
3. Amaliy qism.
4. Xulosa.
5. Foydalanilgan adabiyotlar.

Kompyuter virusi - internet orqali suzib yuradigan, kompyuter programmalarini yo'q qilib, ishlamay qolishiga sabab bo'ladigan programma. Hozirgi kunda bu viruslarga qarshi Antiviruslar ishlab chiqarilgan. Viruslar haqida dastlabki ma'lumotlar amerikalik T. J. Raynning 1977-yilgi fantastik asarida uchraydi. Bu asarda 7000 kompyuter virusdan zararlanganligi haqida so'z boradi. Virus ham tuzilishiga ko'ra dastur, lekin zararli! Hozirda viruslar juda keng klassifikatsiya ega. Ular keng qamrovda faoliyat olib bormoqda. Masalan: Kasperskiy antivirusi 1,5 million virusni aniqlay oladi (2009-yil ma'lumoti). Dunyodagi birinchi virus dasturi 1988-yili Karnell Universiteti aspiranti Robert Moris(kichik) tomonidan Internet tarmog'iga joylashtirilgan. Bu virus o'z faoliyatini Unix operatsion tizimi xato-kamchiliklaridan g'arazli maqsadlarda foydalanish bilan amalga oshirgan. Robert Moris tuzgan virus juda katta ko'lamli zarar keltirdi. Robert moris esa uzoq muddatli qamoq jazosiga mahkum etildi, lekin uning nomi bir umrga tarixda qoldi.

Kompyuter virusi - EHM ning xavfli "dasturi". Kompyuter egasini ogoxlantirmay va uning istagiga qarshi uning dasturiga "joylashtiriladi" va zaryadlangan faylni navbatdagi qo'yishda ko'payadi. K. v. kompyuterning risoladagi ish me'yorini buzadi, ma'lumotlarni o'chirib yuboradi, displey (monitor) ekranidagi tasvirni buzadi, hisoblash jarayonini sekinlashtiradi. K. v. dasturini ishlab chiquvchilar 20-a. 80-y.lari boshida AKShda paydo bo'ldi, keyin dunyoning barcha mamlakatlariga tarqaldi. K.v.ga qarshi kurashish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi.

Virus nimaligini bilib oldik. Endi ularga qarshi kurashning eng asosiy usuli haqida soʻz yuritamiz. Har dardning davosi boʻlganidek, viruslar uchun ham «antibiotik»lar – antivirus dasturlar mavjud. Sizlarni ular bilan yaqindan tanishishga taklif etamiz.

Antivirus dasturlarini oʻzaro solishtirish, taqqoslashdan avval ularning qanday ishlashi haqida qisqacha maʼlumot berib oʻtamiz. Qaysi antivirus dasturini olmaylik, hammasining asosiy qiladigan ishi, bajaradigan funksiyasi deyarli bir xil:

tezkor va
xotirasini
nazorat
mana shu
antivirus
biridan
farqlanishi

kompyuterning
doimiy
skanerlash va
qilish. Lekin
ikki ish turli
dasturlarda bir-
biroz
mumkin.

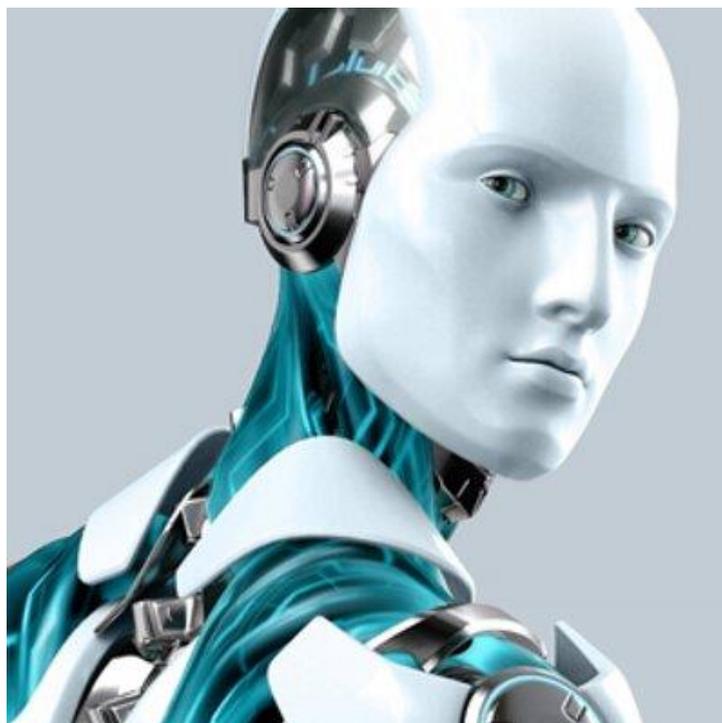
Zararli dasturlar, ya'ni viruslarning yozilish kodlarining ketma-ketligi mavjud bo'lib, antivirus dasturi mana shu ketma-ketlikka qarab virusni tanib oladi.

Ba'zi antiviruslar esa, shubhali ob'yektning o'zini ajratib olib, uni diqqat bilan tekshirib chiqadi, kompleks usulda tahlil qiladi. Bunday usulning yaxshi tarafi – o'zining shaklini oson o'zgartirib oladigan yoki uncha tanilmagan viruslarni ham aniqlash imkoni borligidir, yomon tarafi – antivirus dastur tez-tez yolg'on chaqiruvlarni amalga oshiradi. Chunki, aytganimizdek, antivirus aniq biror bir virusni emas, balki shubhali ko'ringan har qanday faylni tekshiraveradi.

Virusni aniqlashning yana bir usuli – xotiradagi o'zgarishlarni doimiy ravishda tahlil qilish, monitoring qilishdir. Bunda fayllarning axborot hajmlari, hosil qilingan sanasi tekshirib turiladi. Agar fayl parametrlaridan birortasi o'zgarib qolsa, antivirus darrov mana shu o'zgarishni o'rganishga tushadi. Chunki, odatda viruslar fayllarning parametrlarini o'zgartirib qo'yadi.

Antivirus dasturning eng muhim sifati zararli kodni aniqlash hisoblanadi. Bundan tashqari, ularning ishlash tezligi, xotirada egallaydigan joyining hajmi, kompyuter resurslarining qancha qismidan faol foydalanishi ham muhim ahamiyatga egadir. Chunki ba'zi antivirus dasturlar ishlayotganida kompyuter deyarli «qotib» qoladi.

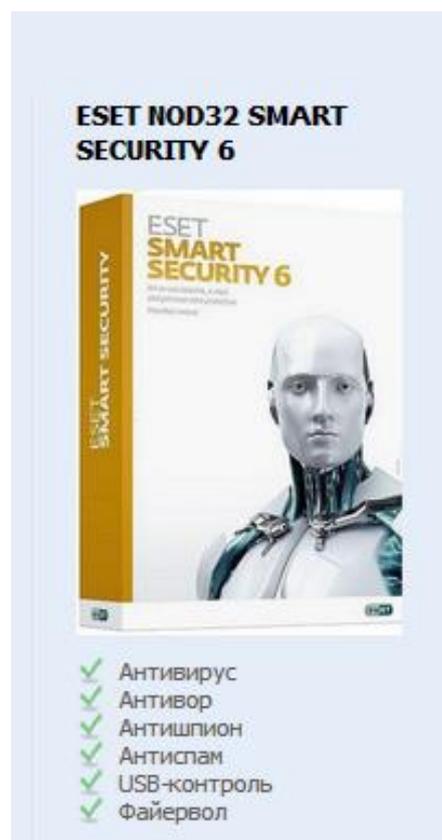

Chet elda, xususan G'arb davlatlarida o'tkaziladigan «Virus Bulletin 100%» xalqaro testda yetakchi antivirus hisoblanadi. Lekin u MDH da unchalik ommalashmagan. Ishlab chiqaruvchilarning aytishicha, faqat mana shu NOD32 antivirus dasturiga birorta ham zararli fayllarni «qo'yib yubormagan». Biz o'tkazgan test natijalariga ko'ra esa, yuqtirilgan 7 ta virusdan 6 tasini 5 daqiqa ichida aniqladi. Oxirgi yettinchi virusga esa, «shubhali» deb tashxis qo'ydi.

Testimizda, umumiy natijalarga ko'ra, Dr.Web yetakchilikni o'z qo'lga oldi.

Yuqorida sanab o'tilgan antiviruslar nisbatan mashhurlari, xolos. Ulardan tashqari Avira, Avast, BitDefender, Kerish Antivirus lardan ham foydalaniladi. Antivirus dasturlarning bazilari pullik, ba'zilari esa bepul tarqatiladi. Bilingki, pullik antiviruslar ro'yxatdan o'tgan bo'ladi va kompyuteringizni ishonchliroq himoya qiladi, boshqacharoq aytsak, pullik antivirus mas'uliyatni his qiladi. Bepul antiviruslar ham kompyuterni himoyalay oladi. Lekin jiddiy xavf-xatar vaqtida pullik antiviruslarning litsenziyalangan versiyasigina yordam bera oladi.

Mutaxassislarning fikricha, bugungi kunda mashhur bo'lgan antivirus dasturlari ba'zi holatlarda samarali ishlay olmay qoladi. Chunki ularning ishlash algoritmlari uzoq vaqt o'zgarmay turadi, virus tuzuvchi «chaqqonlar» esa bu algoritmlarni yaxshigina o'zlashtirib oladilar va antivirusga ko'rinmaslikning ilojini topadilar. Yangi chiqayotgan antiviruslar shu jihatdan avvalgilarga qaraganda foydaliroq bo'lidi. Chunki ularning ishlash algoritmlari ham yangilangan, zamonaviy viruslarni topishlari osonroq. Kompyuter foydalanuvchilariga maslahatimiz quyidagicha. Siz qaysi antivirus dasturidan foydalanmang, deylik, 2-3 oyda bir marta umuman boshqacha antivirus o'rnatib, kompyuteringizni, operatsion tizimni qaytadan tekshirib ko'ring. Chunki kompyuterda uzoq vaqt ishlagan eski antivirus vaqt o'tishi bilan yangi viruslarni topa olmagan bop'lishi mumkin.

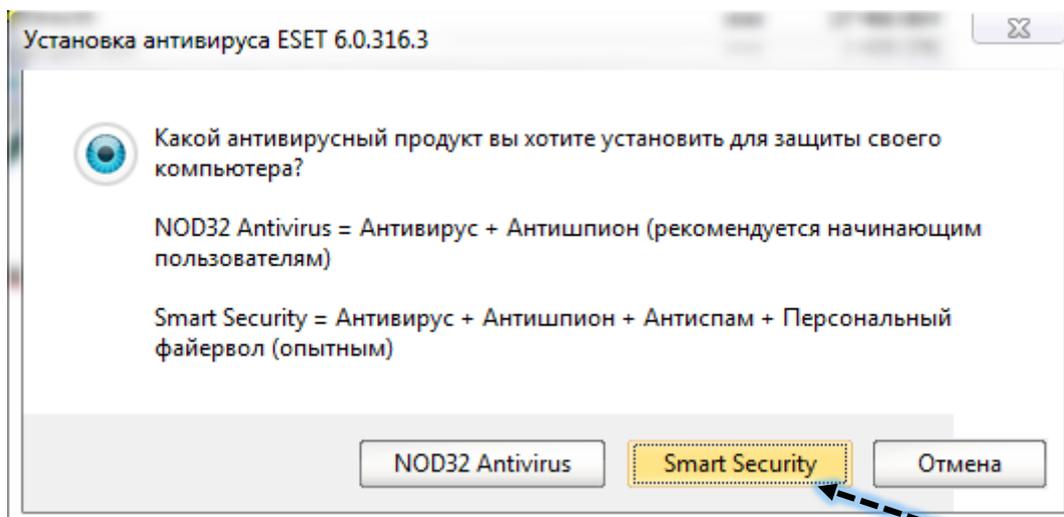
Amaliy qism.

ESET NOD 32 Smart Security ni o'rnatish.

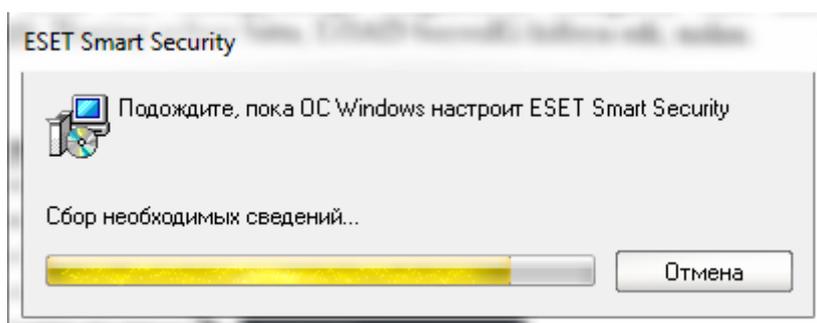
Buning uchun dasturni o'rnatuvchi faylga 2 marta chertiladi:

CharTranslator	exe	73 728
DirectX	exe	27 466 864
English test	exe	1 429 276
Eset(4in1)[TAS-IX.NET]6.0.316.3	exe	64 139 472
FormatFactory	exe	40 651 157
Internet.Download.Manager.v6.18.7_-_www.Onlayn.uz	exe	5 038 688

Dastur turi tanlanadi:

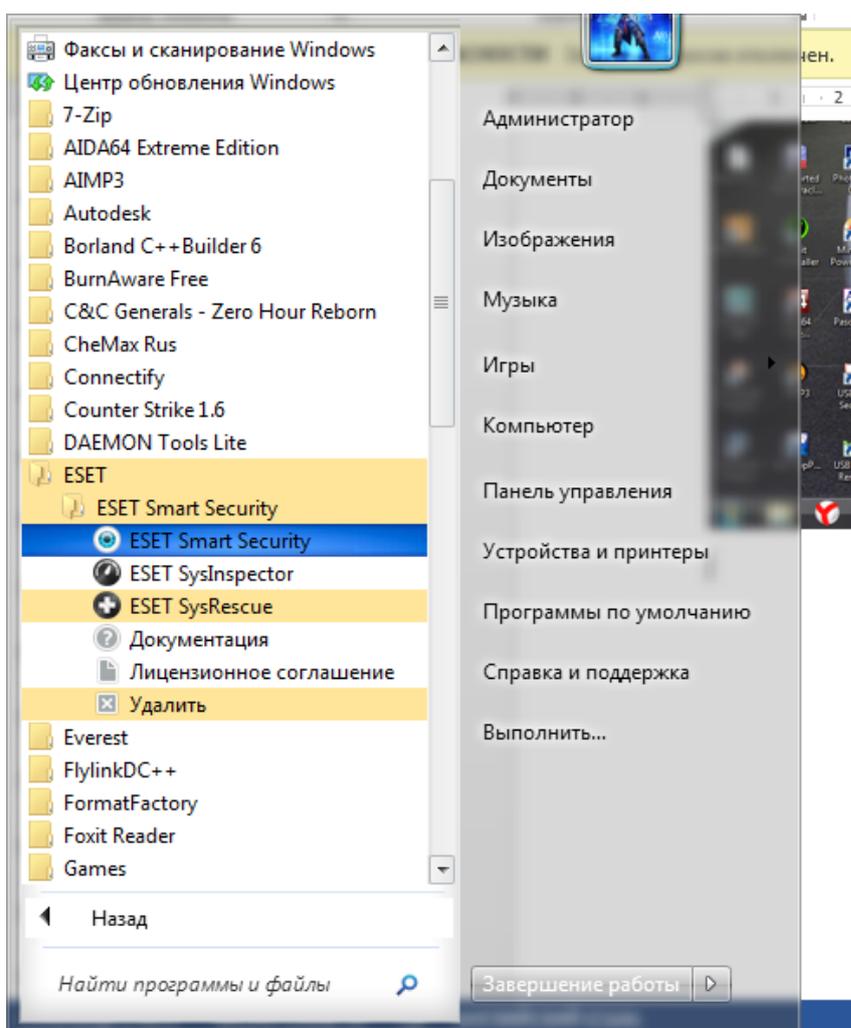
Dastur o'rnatilyapti:

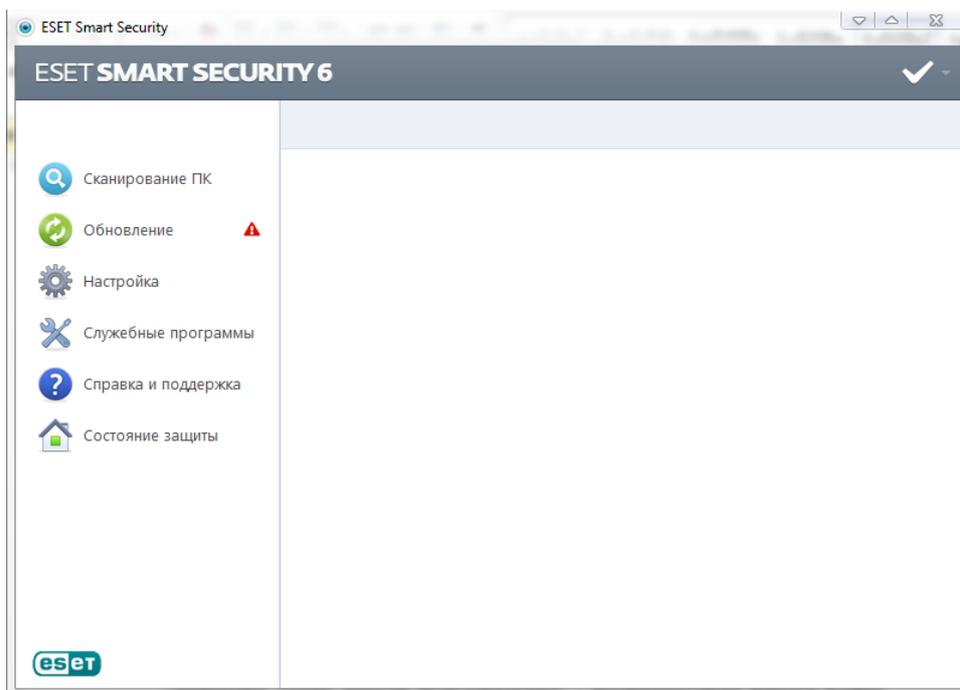

Dastuning o'rnatilishi yakunlandi:

Dastuga kirishda "Start" tugmasidan ESET papkasi tanlanadi:

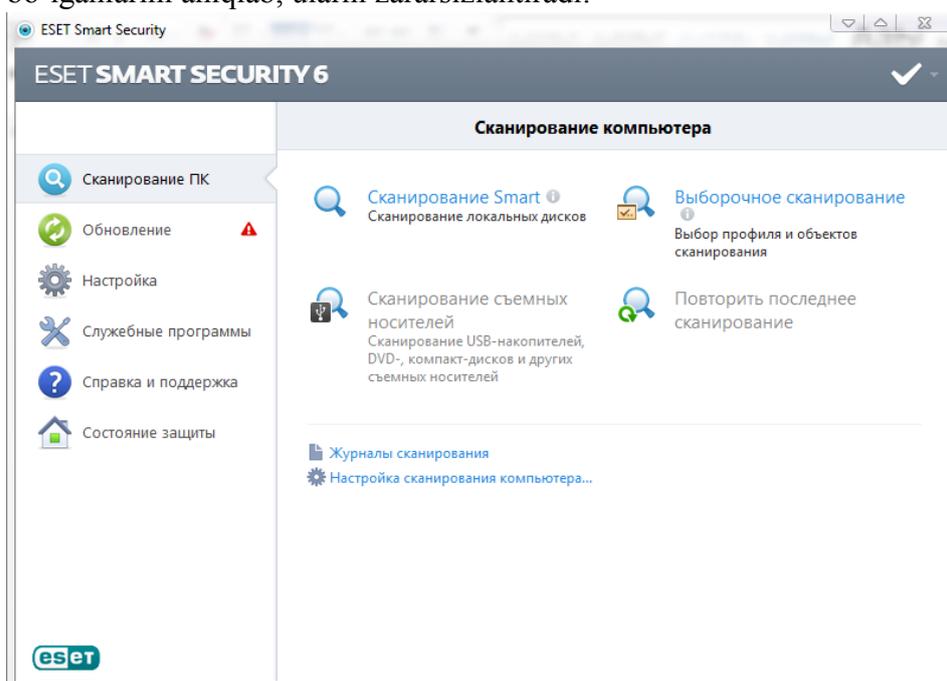

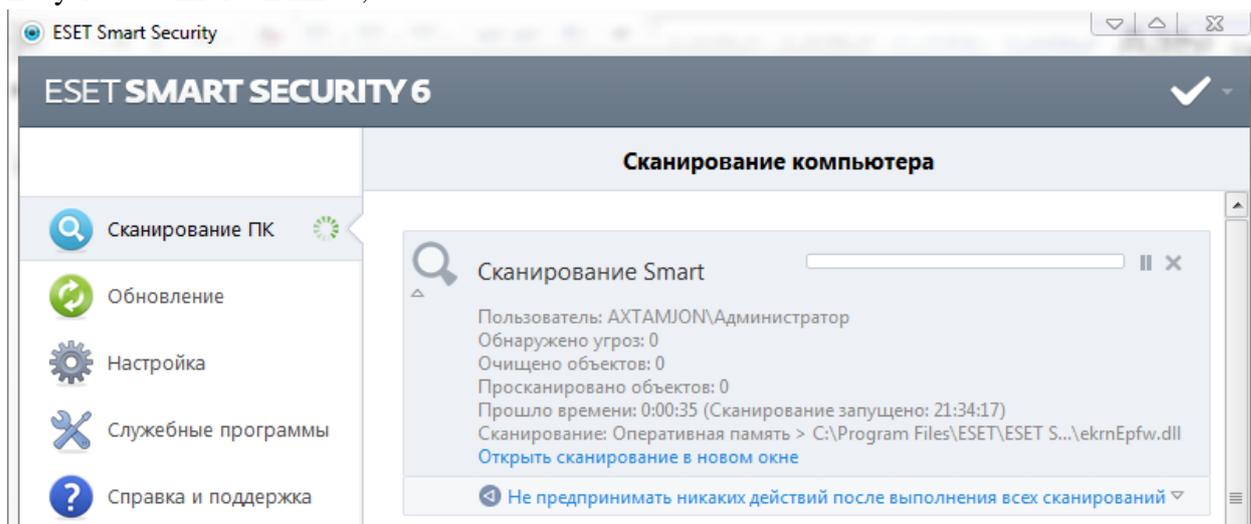
Dasturning bir qancha bo'limlar mavjud:

- SHaxsiy Kompyuternini tekshirish
- Yangilanish
- Sozlanmalar
- Xizmat dasturlari
- So'rov va yordam
- Himoya holati.

1. Kompyuterni tekshirishda undagi mavjud fayllarni ko'zdan kechiradi va zararli bo'lganlarini aniqlab, ularni zararsizlantiradi:

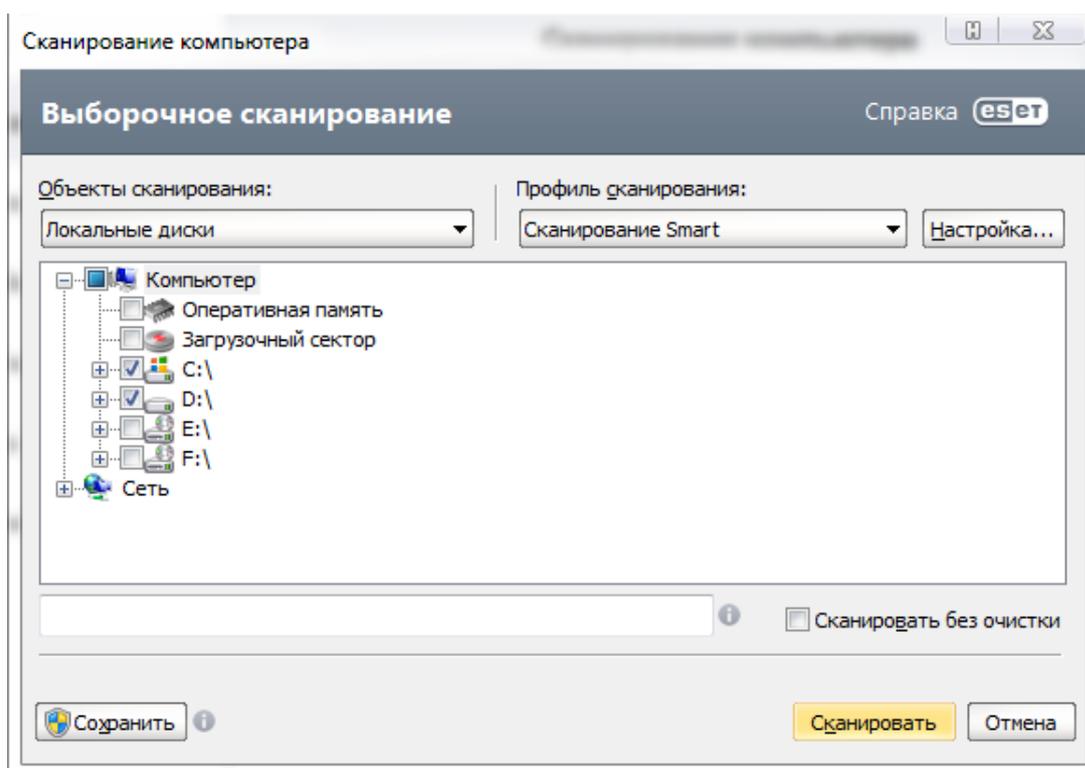

Bu yerda - tezkor tekshiruv;

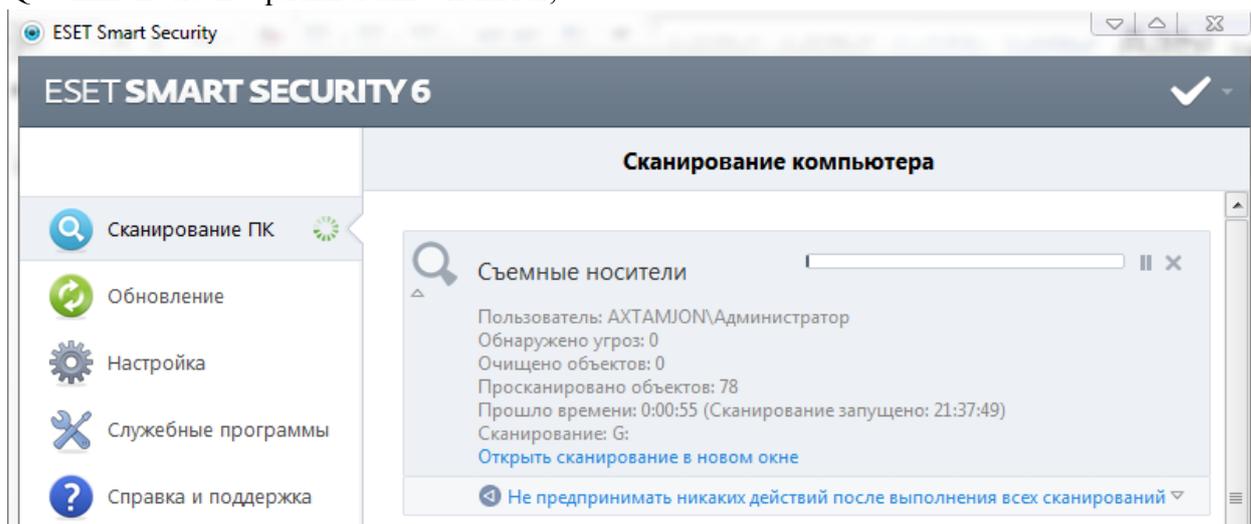

Tanlovli tekshiruv;

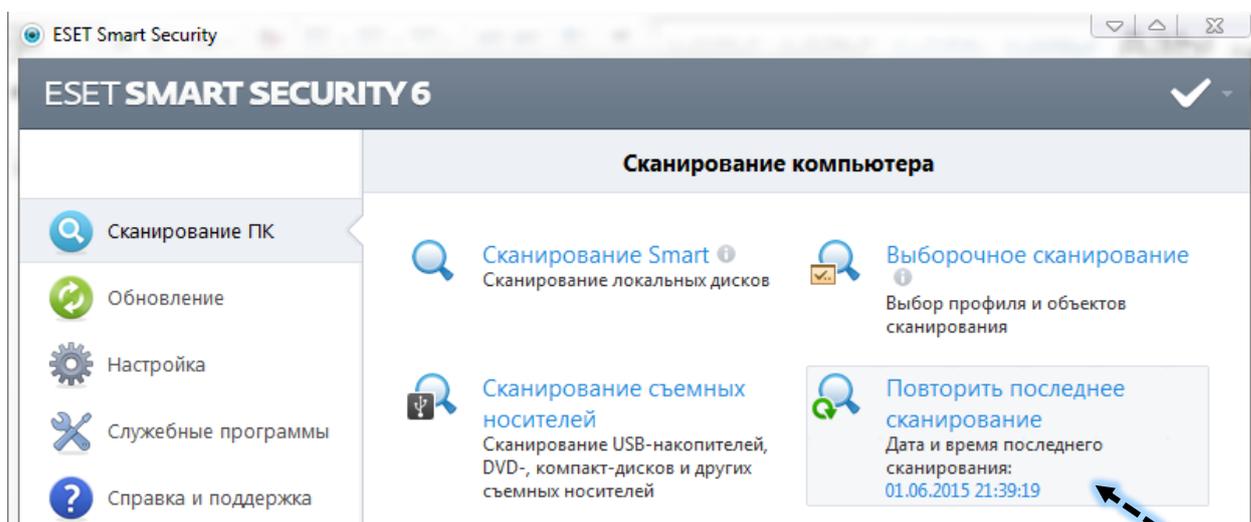
Bu yerda kompyuterning instalgan qismini tekshirish mumkin.

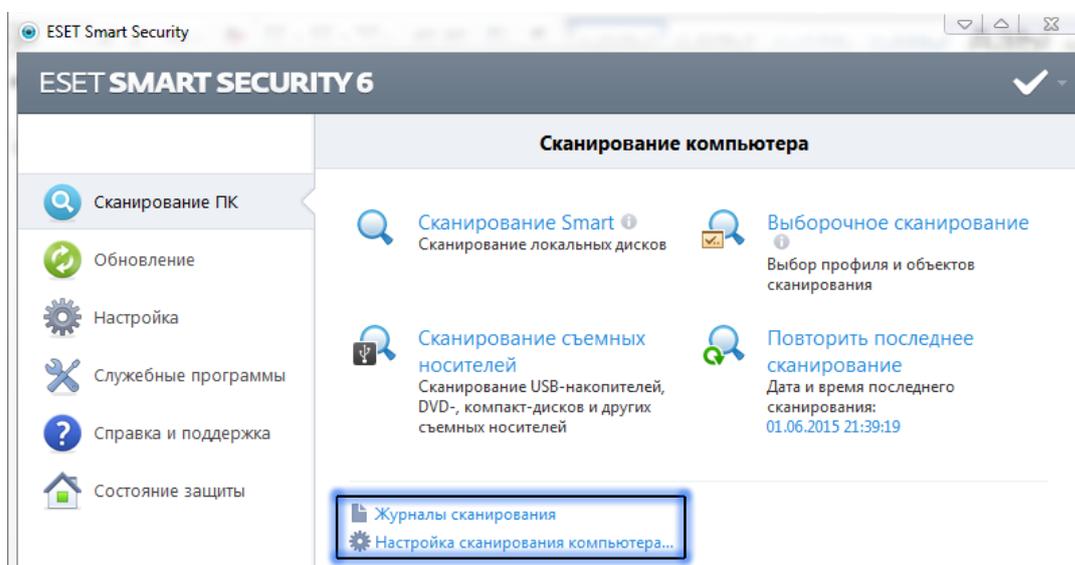
Qo'shimcha xotira qurilmalarni tekshirish;

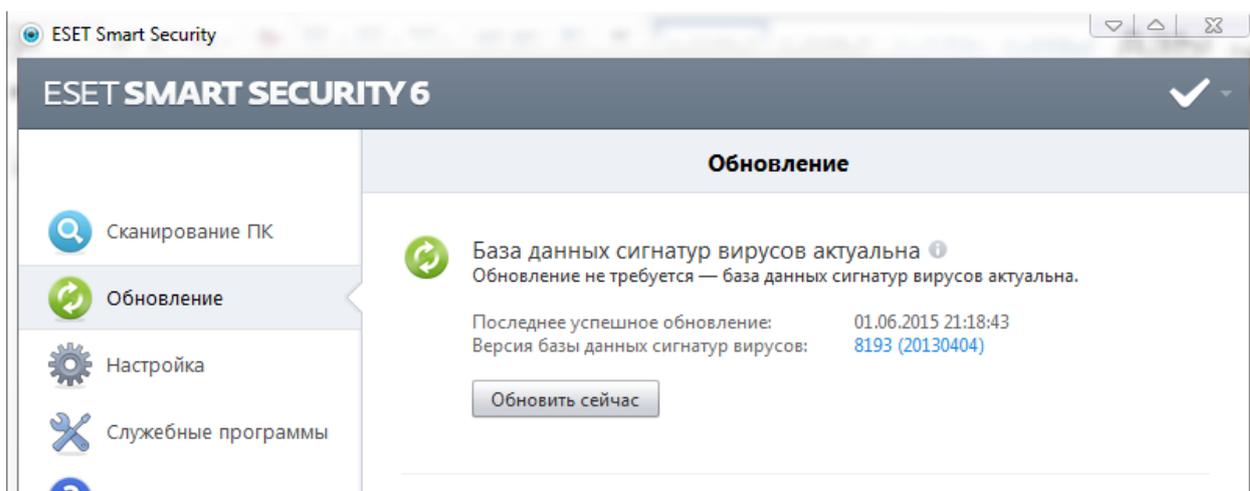
So'nggi tekshiruvni amalga oshirish.

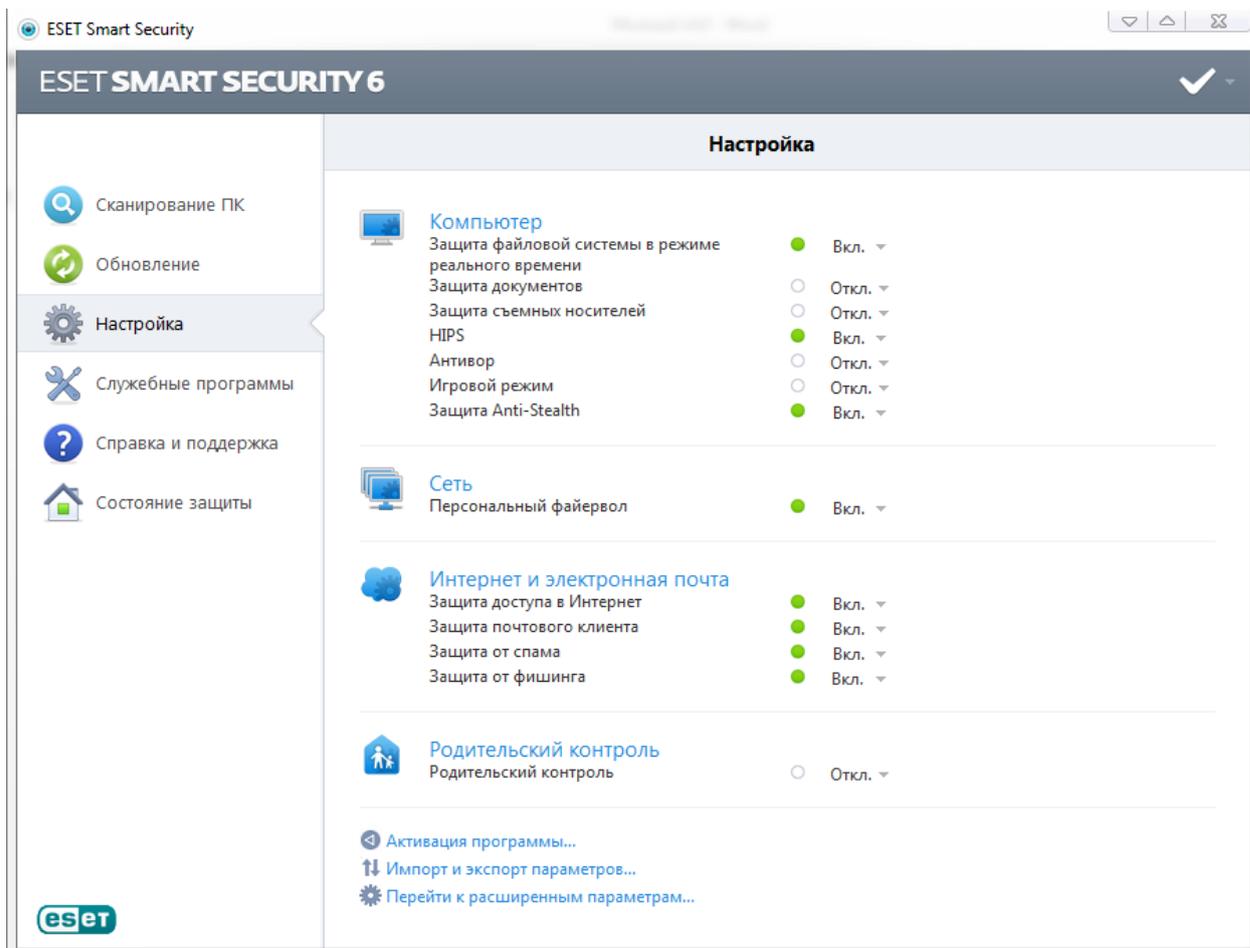
Shuningdek, tekshiruv jurnali va kompyuterni tekshirishning sozlanmasi:

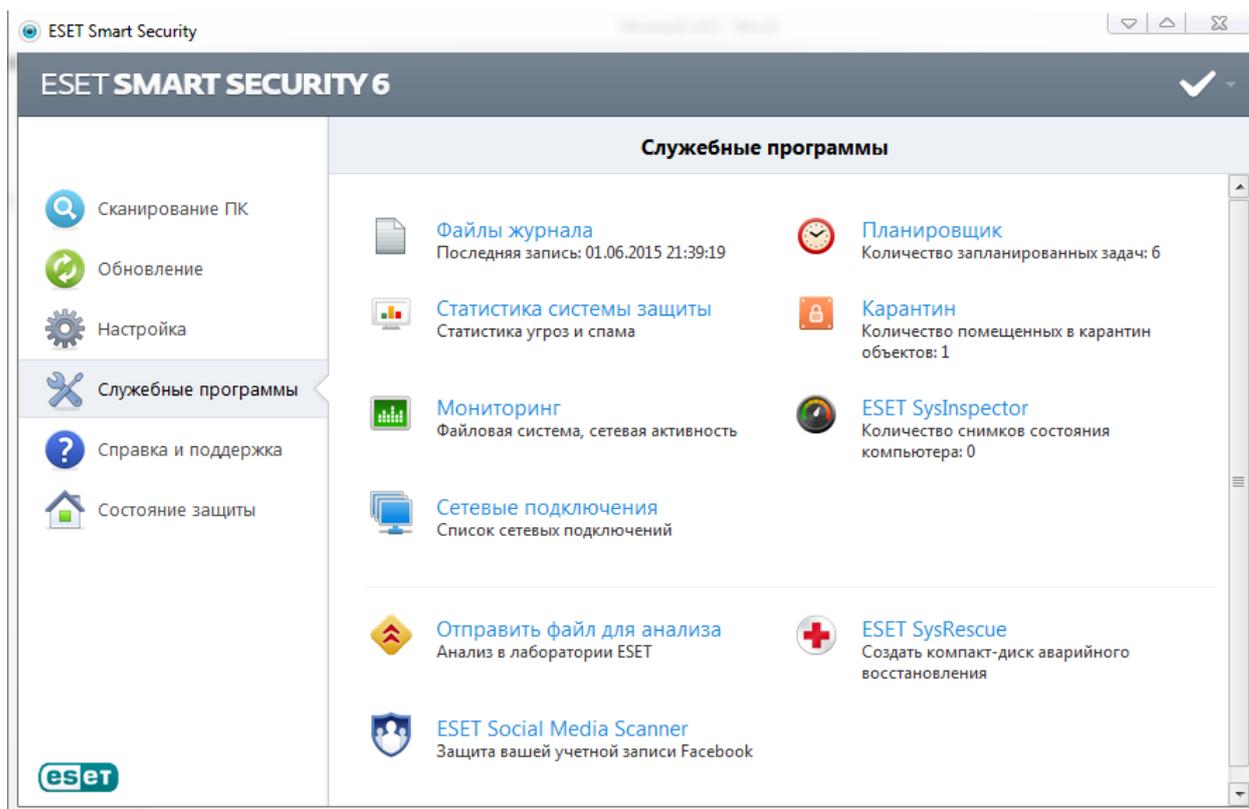
Yangilanishda antivirus dasturini bazasi dastur aktivligini yo'qotib qo'ymasligi uchun yangilanib turiladi:

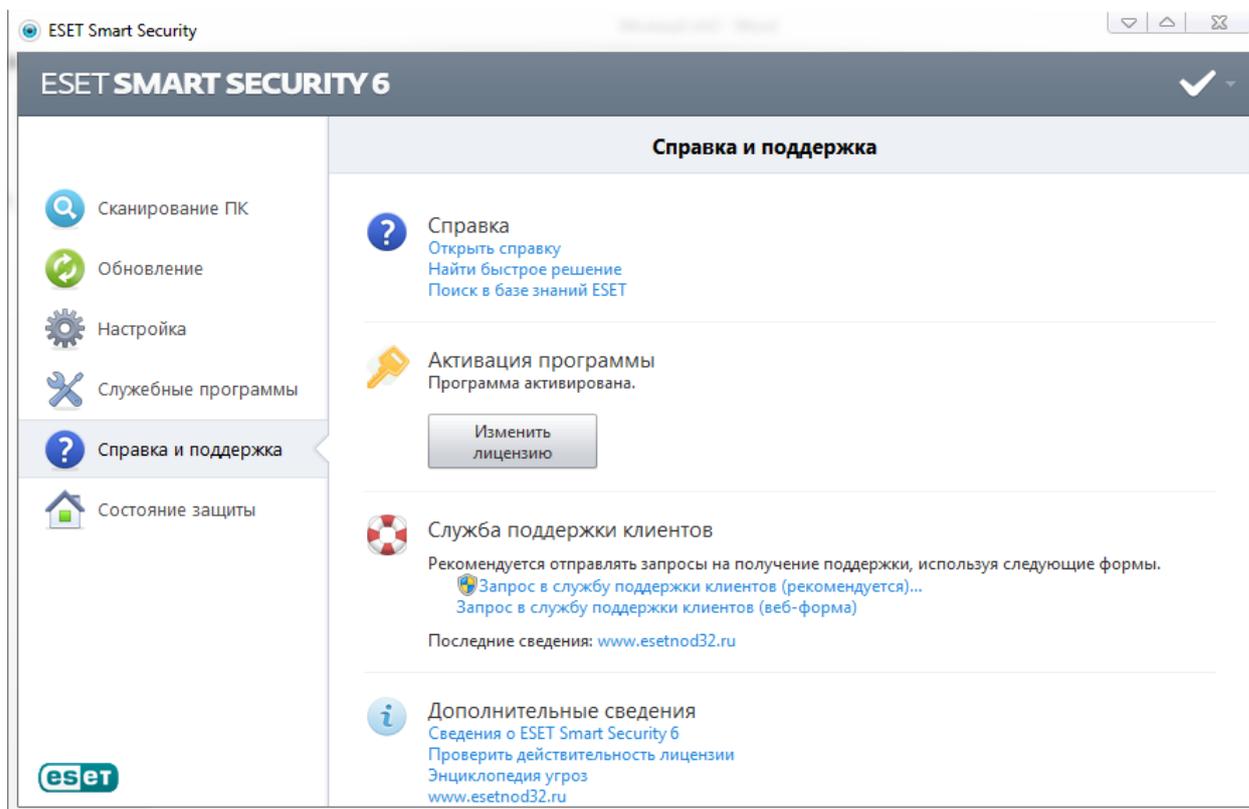
Sozlanmalar bo'limida dastur ish faoliyatini sozlash imkoniyati mavjud:

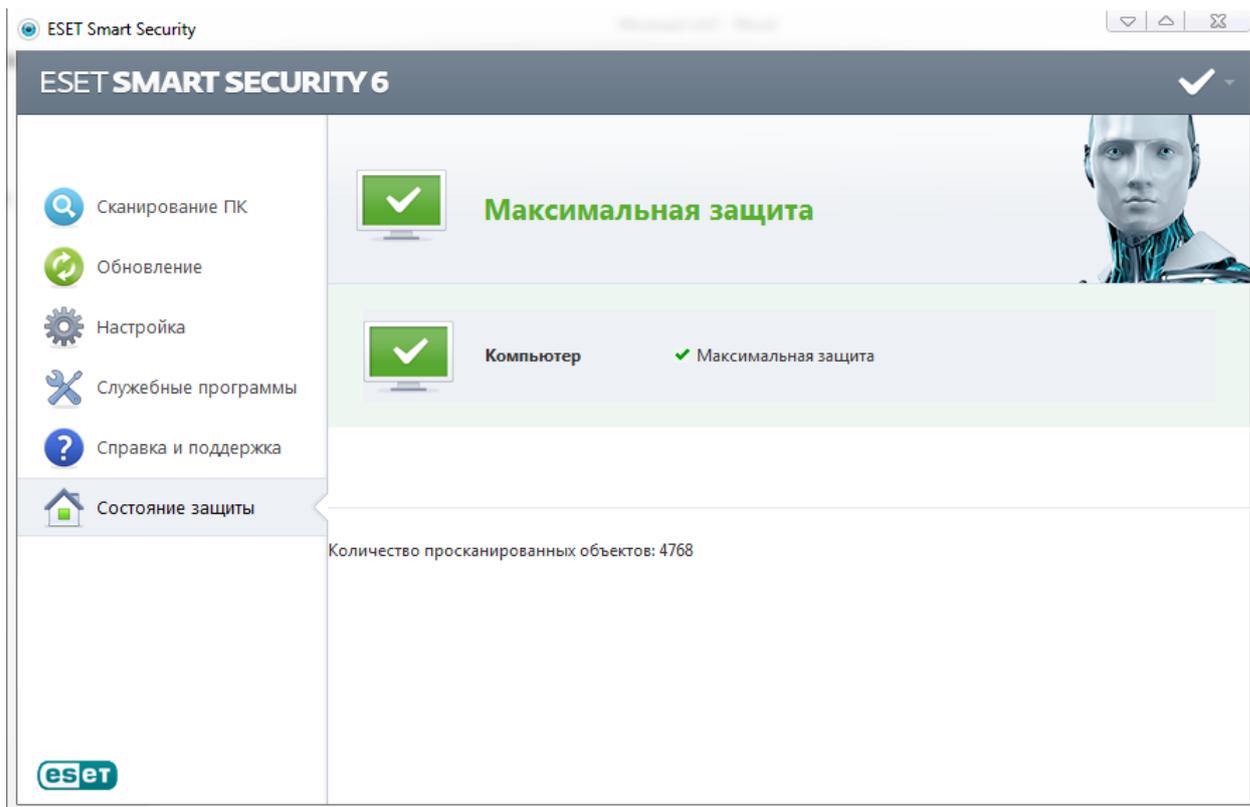
Xizmatchi dasturlarda esa antivirus dasturiga oid bir qancha qo'shimcha dasturlar mavjud:

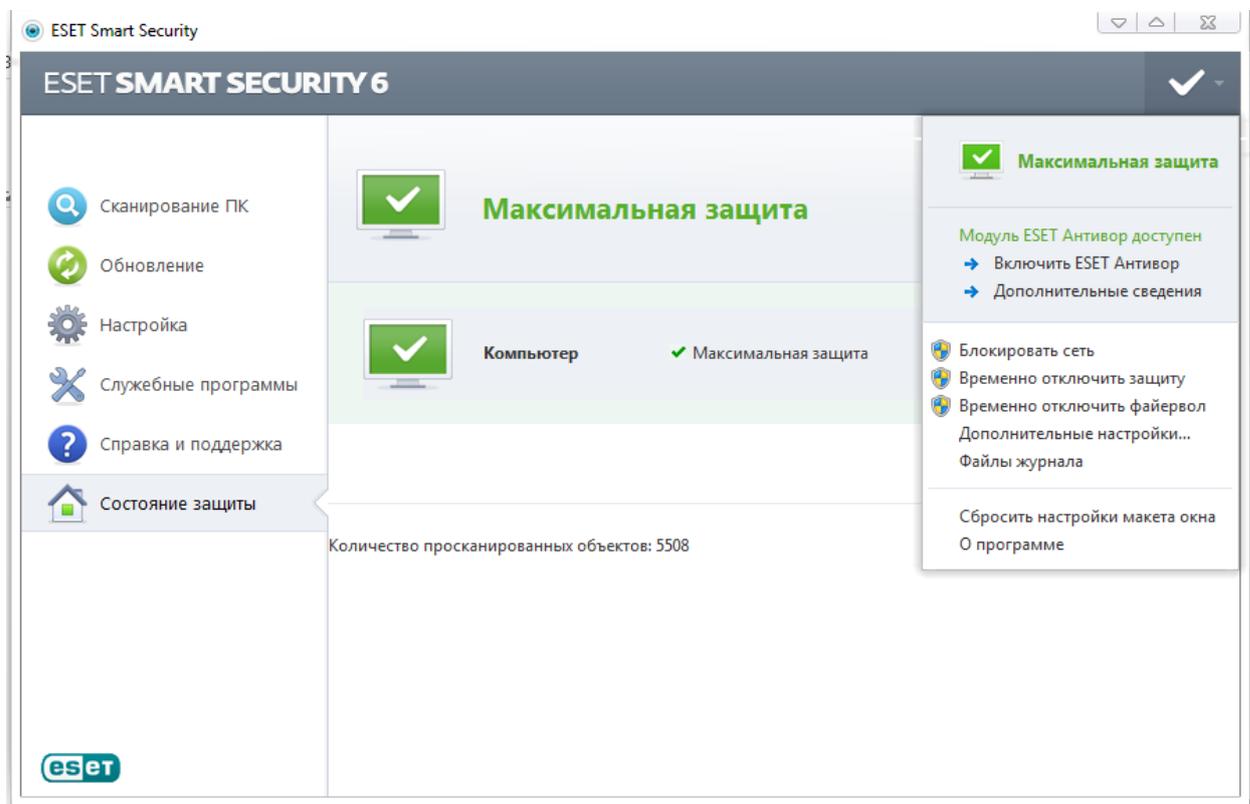
So'rov va yrdam bo'limida mijoz uchun yordamlar va so'zovlar joylashgan. Bndan tashqari dasturning litsenziyasini o'zgartirish ham mavjud.

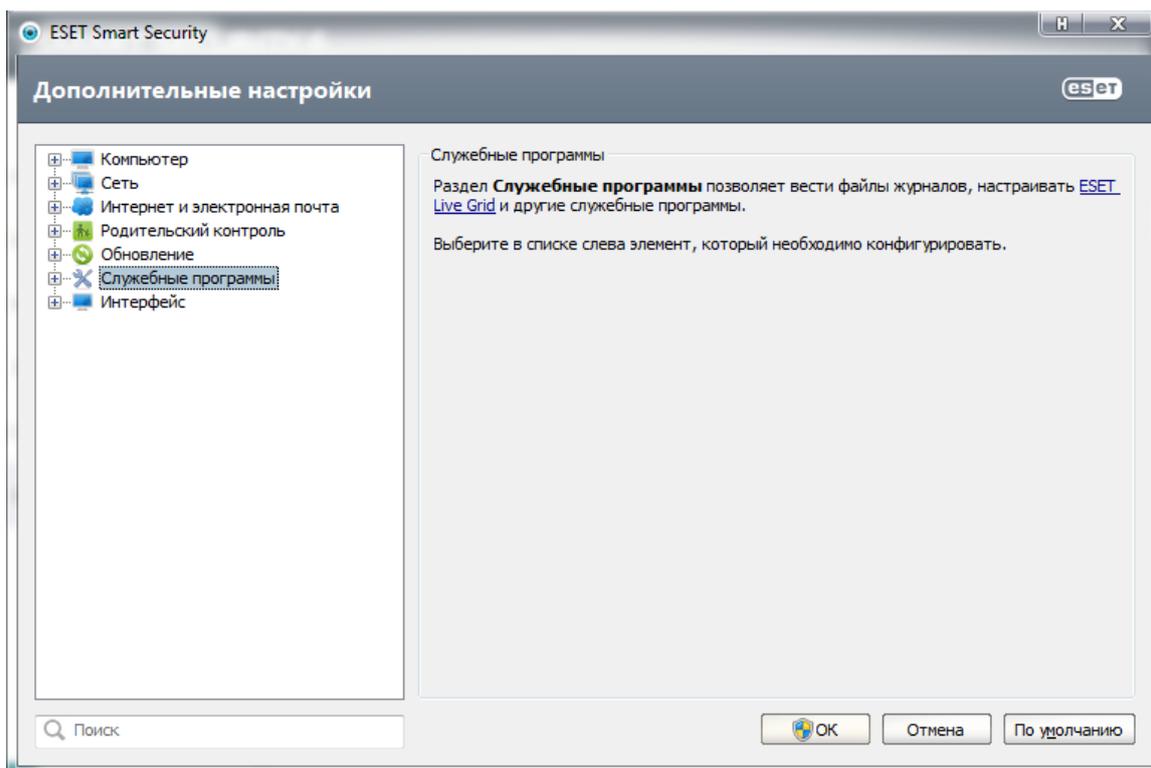
Himoya holati bo'limida esa dastur kompyuterning himoya holati haqida axborot beradi:

Bundan tashqari oynaning o'ng-yuqori burchagidagi tugmada bir qancha xizmatlar joylashgan:

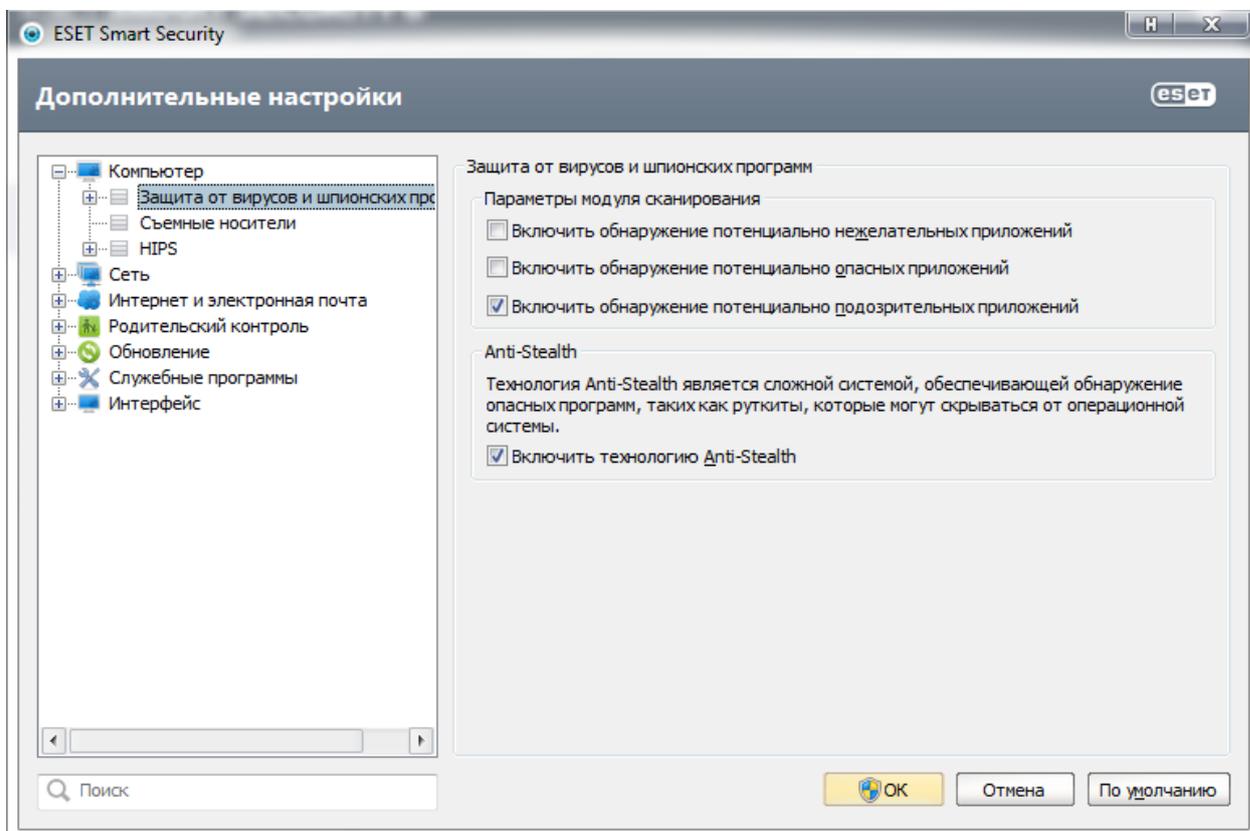

Dasturning sozlanmalarni ochish uchun F5 tugmasi bosiladi:

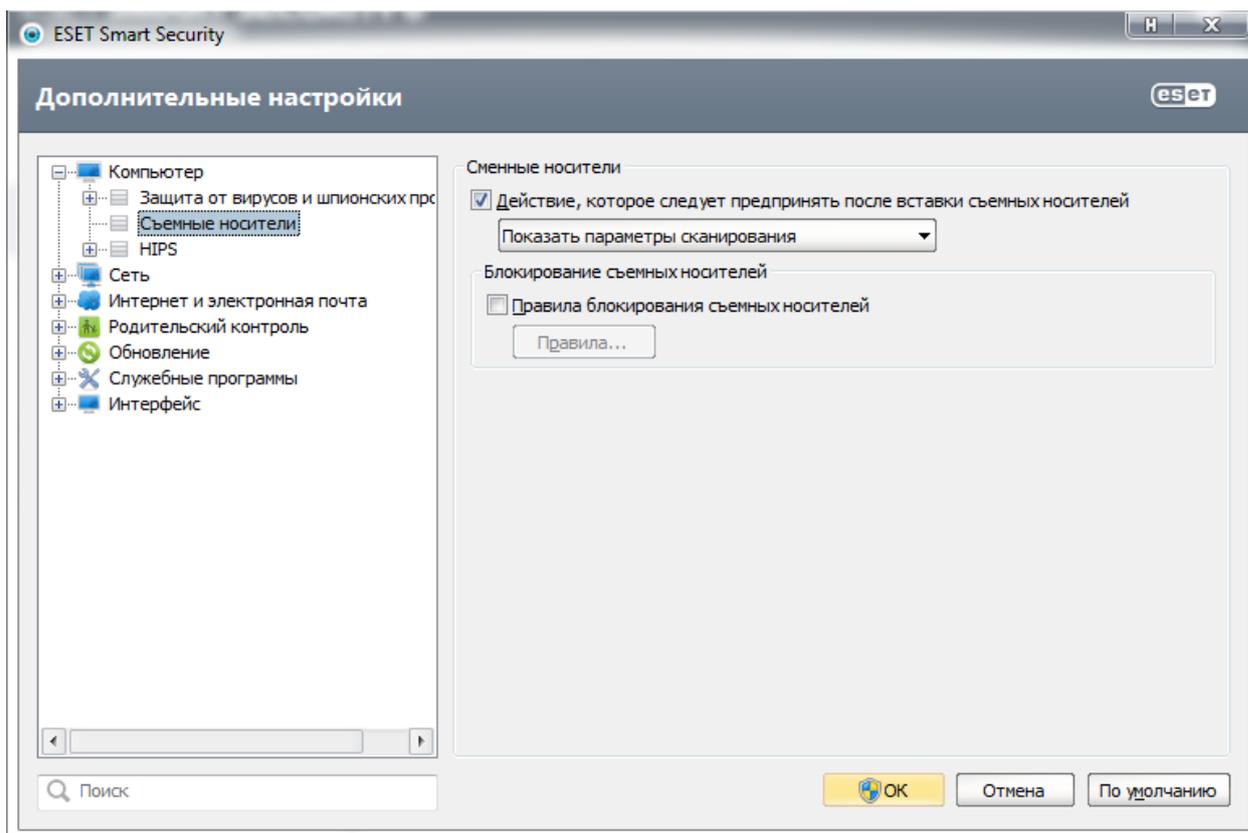

Bularni birma-bir ko'rib chiqamiz:

Viruslar va josus dasturlardan himoya, va yana Anti-Stealth nomli operatsion tizimdagi xavfli dasturlarni berkitadigan dastur.

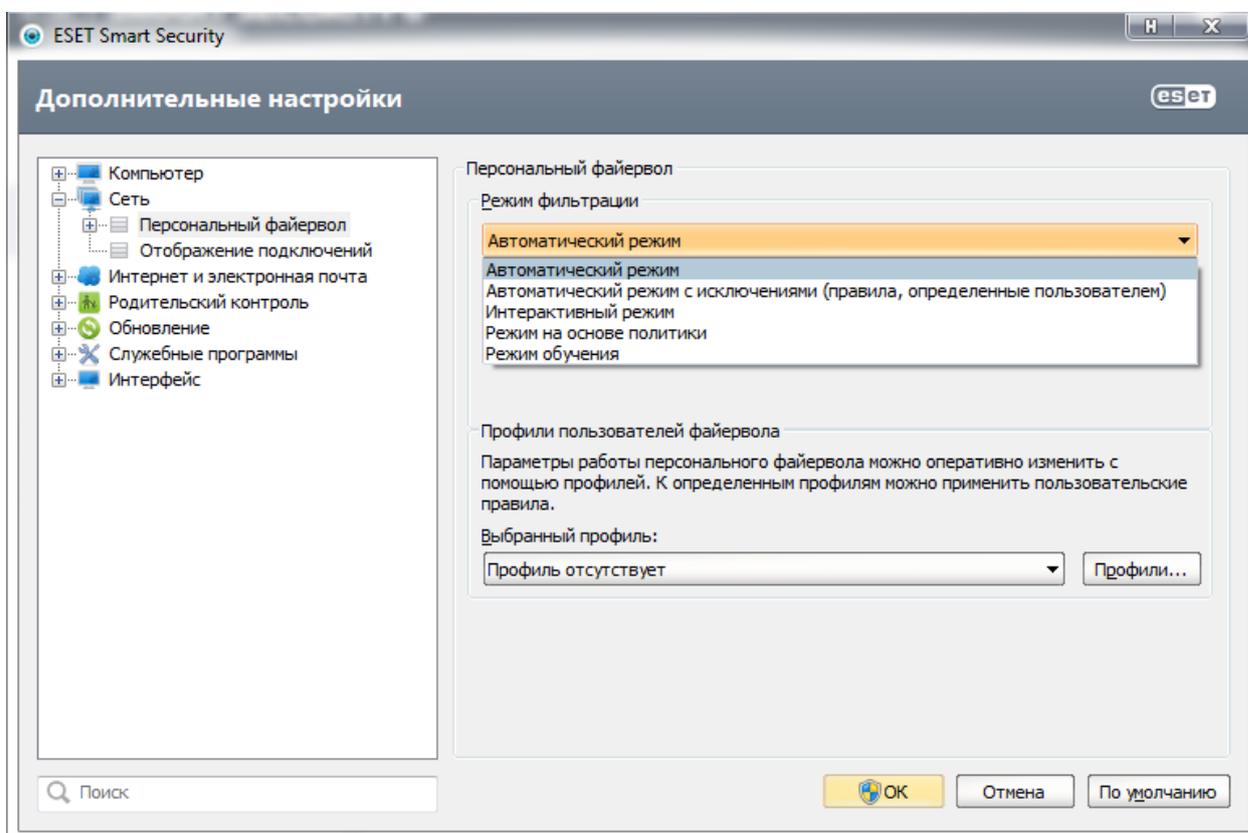

Qo'shimcha xotira qurilmalari: bunda ularni tekshirish va qulflash imkoniyati mavjud:

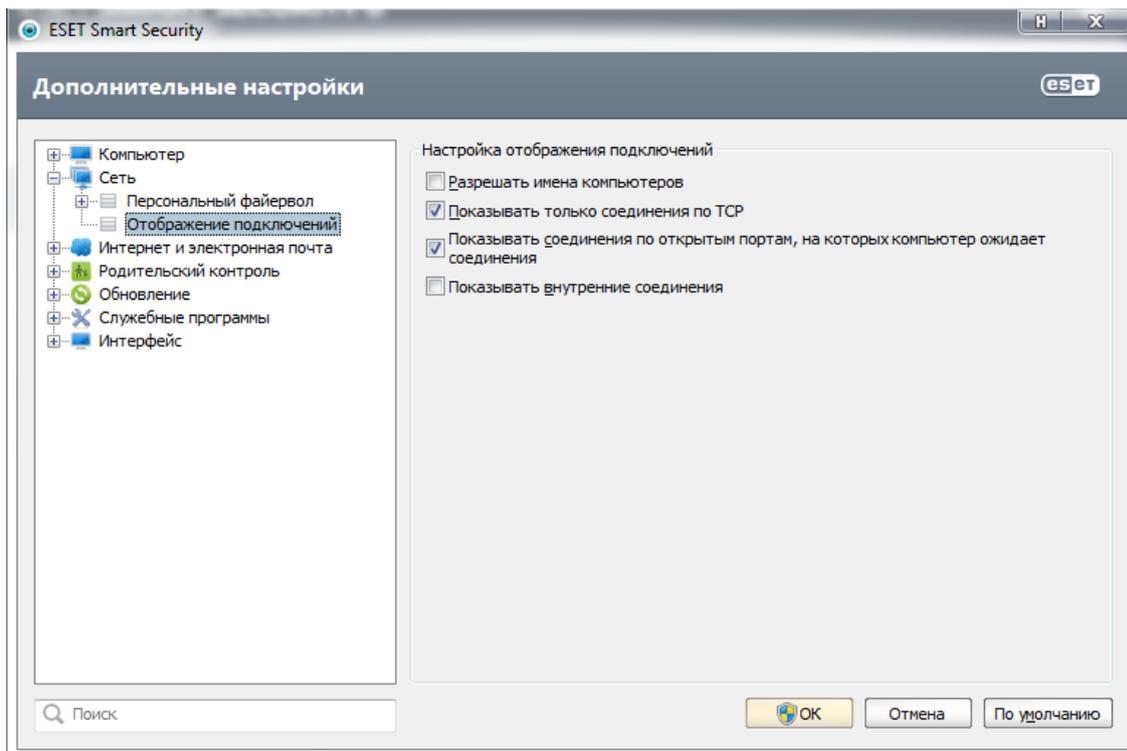

Тармоқ бо'лими.

Shaxsiy fayervol: bunda filtrlash tartibi va fayervol foydalanuvchilari profile joylashgan bo'ladi.

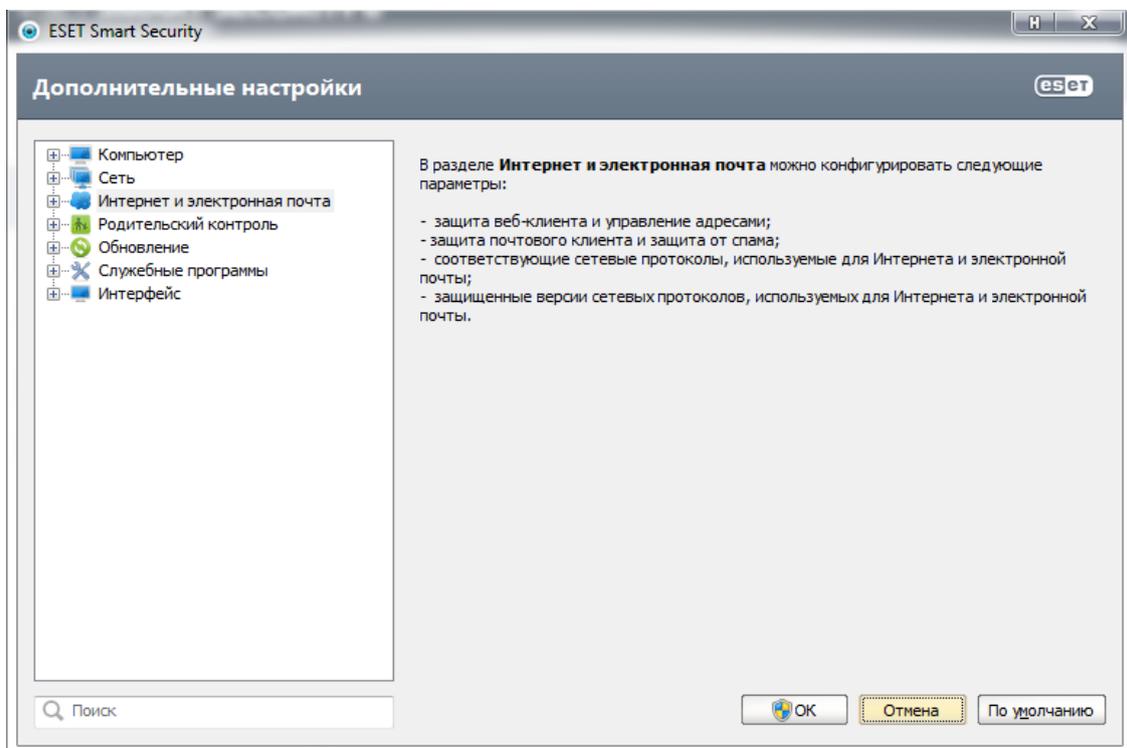

Ulanishlarni ko'rsatish:

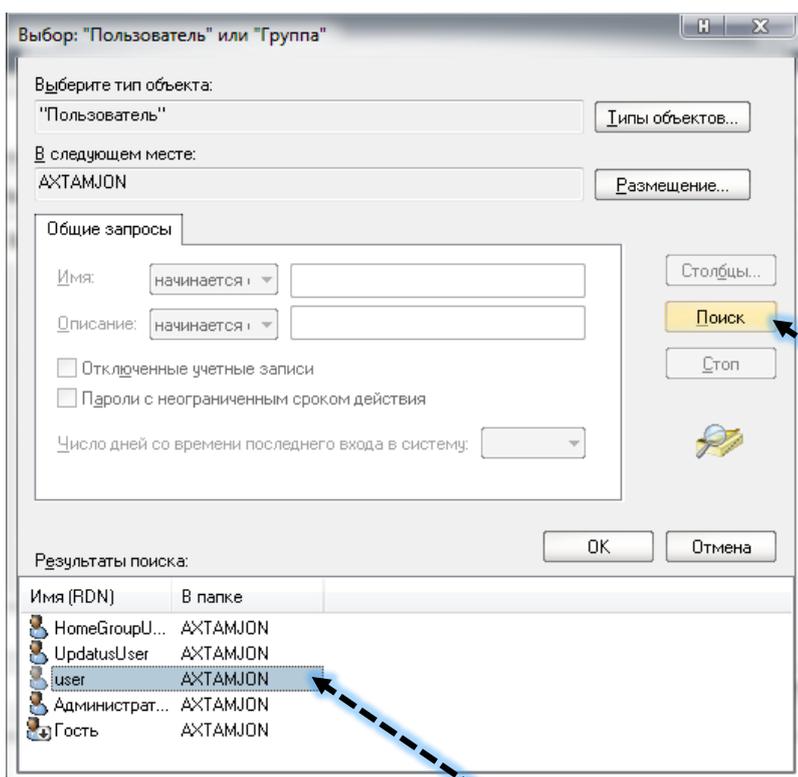
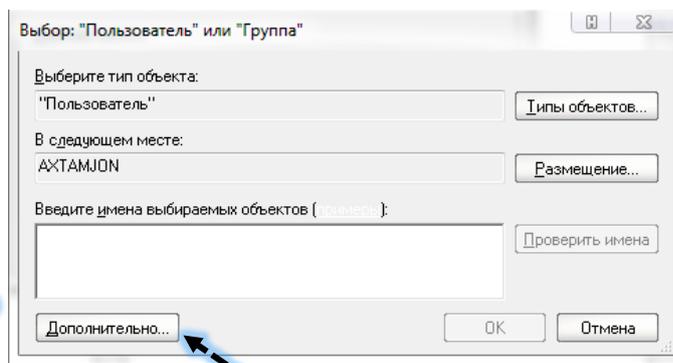
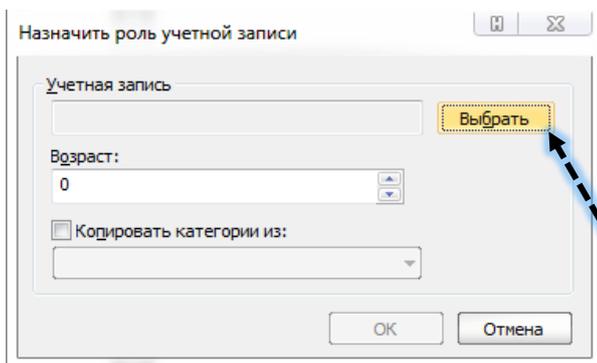
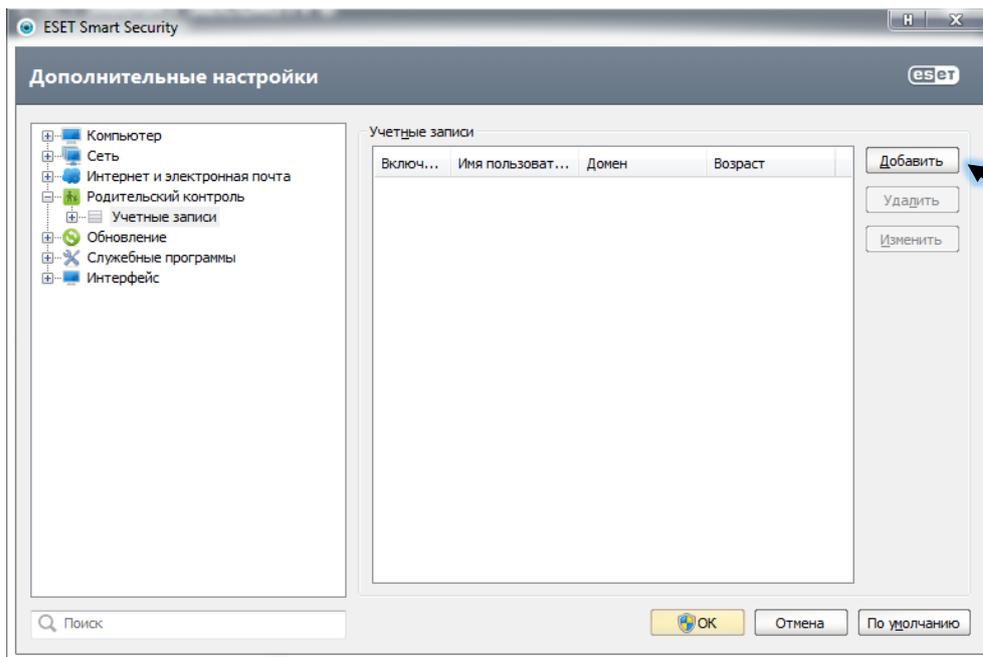

Internet va elektron pochta: bu bo'limda quyidagi parameterlar sozlanadi:

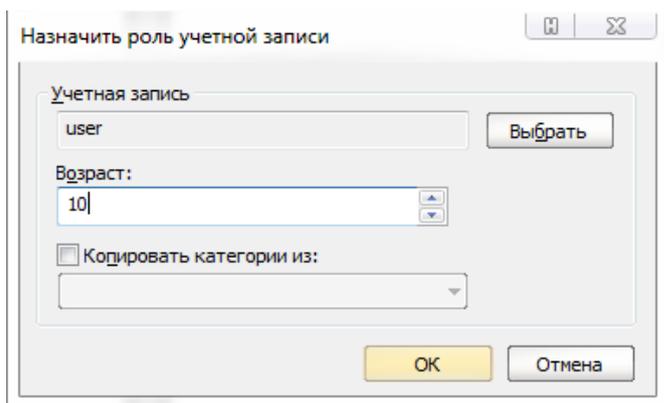
- Veb-mijoz himoyasi va manzilni boshqarish;
- Pochta mijoz himoyasi va spamdan himoyalash;
- Internet va elektron pochtdan foydalanish;
- Tarmoq protokollaridan himoyalash versiyasi.

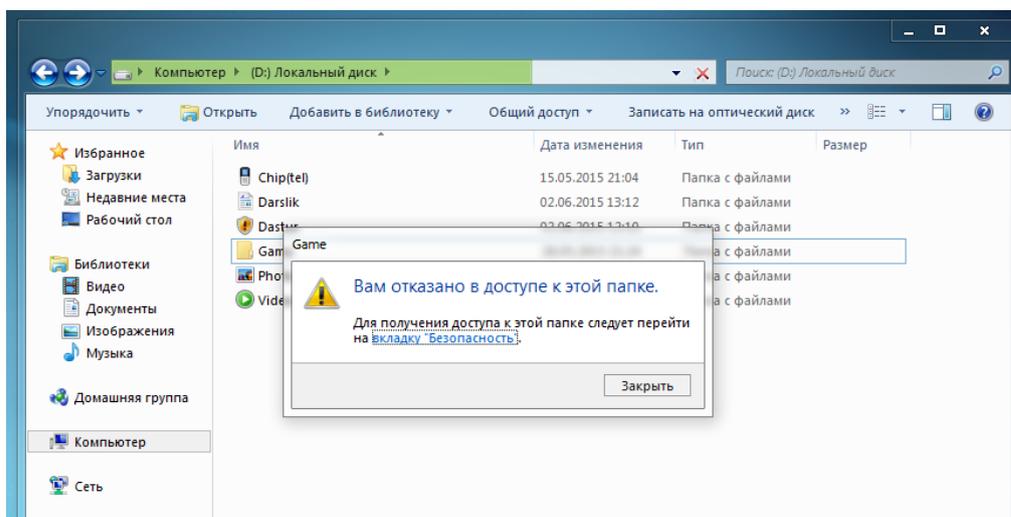
Ota-ona nazorati bo'limida foydalanuvchilarga cheklov qo'yish mumkin.

Yoshi tanlanadi va OK tugmasi bosiladi.

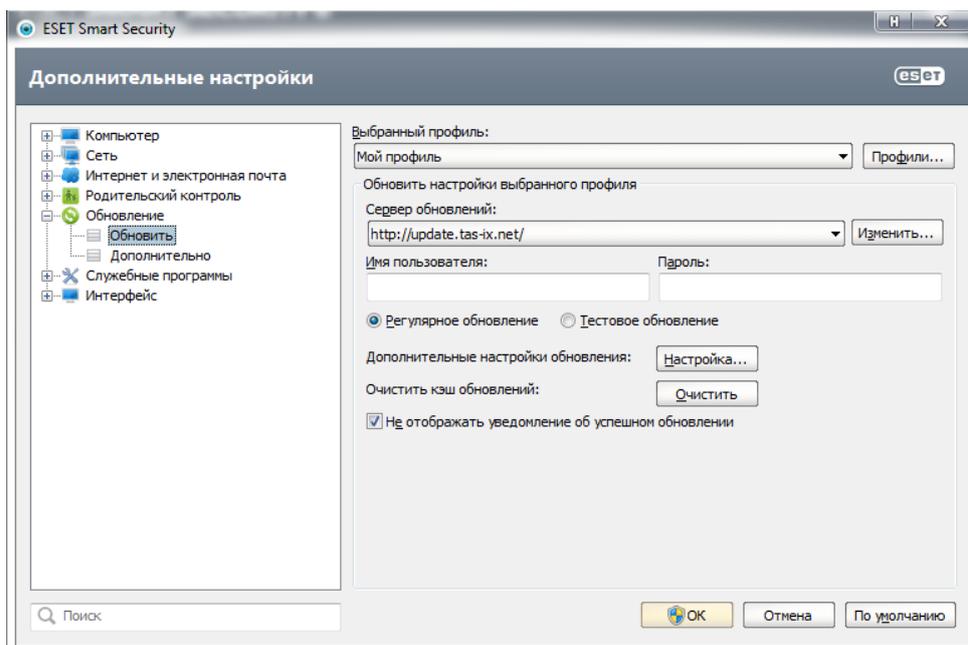

Cheklov natijasi:

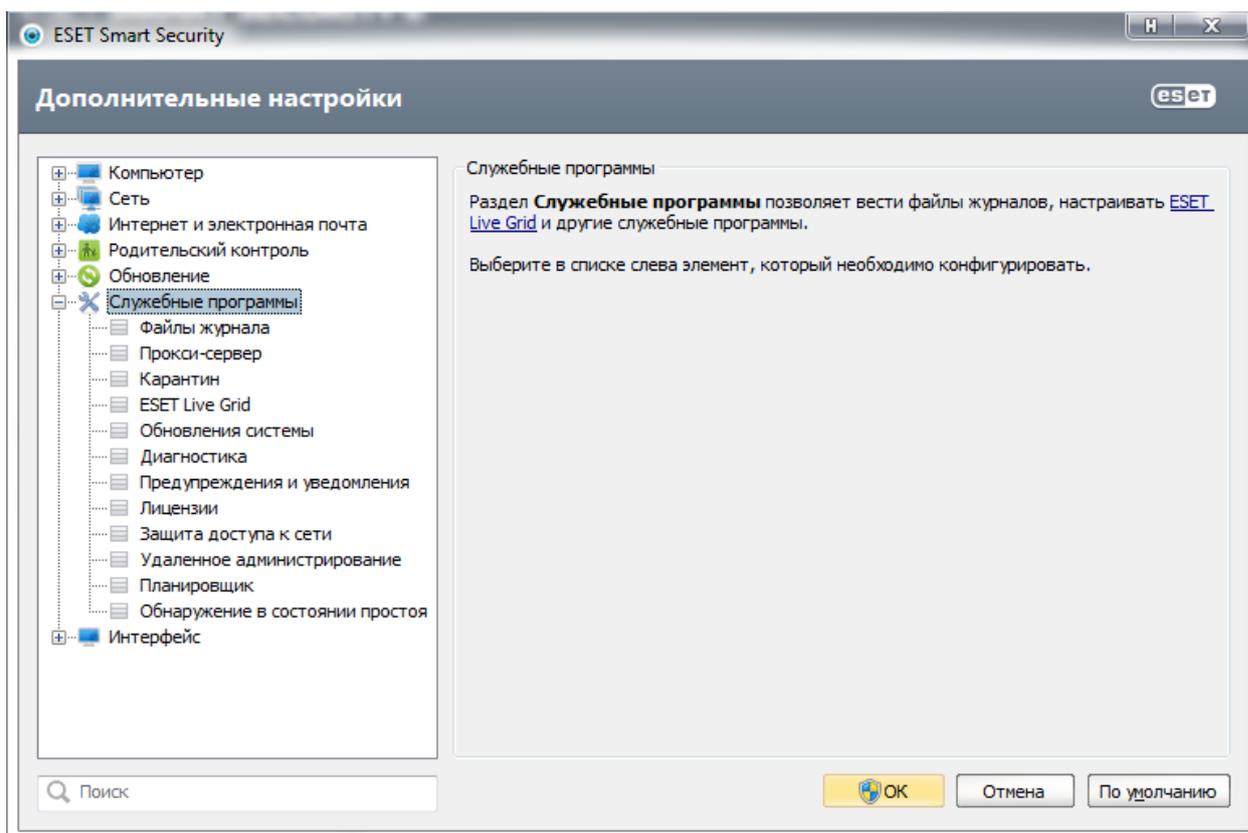

Yangilanish bo'limi:

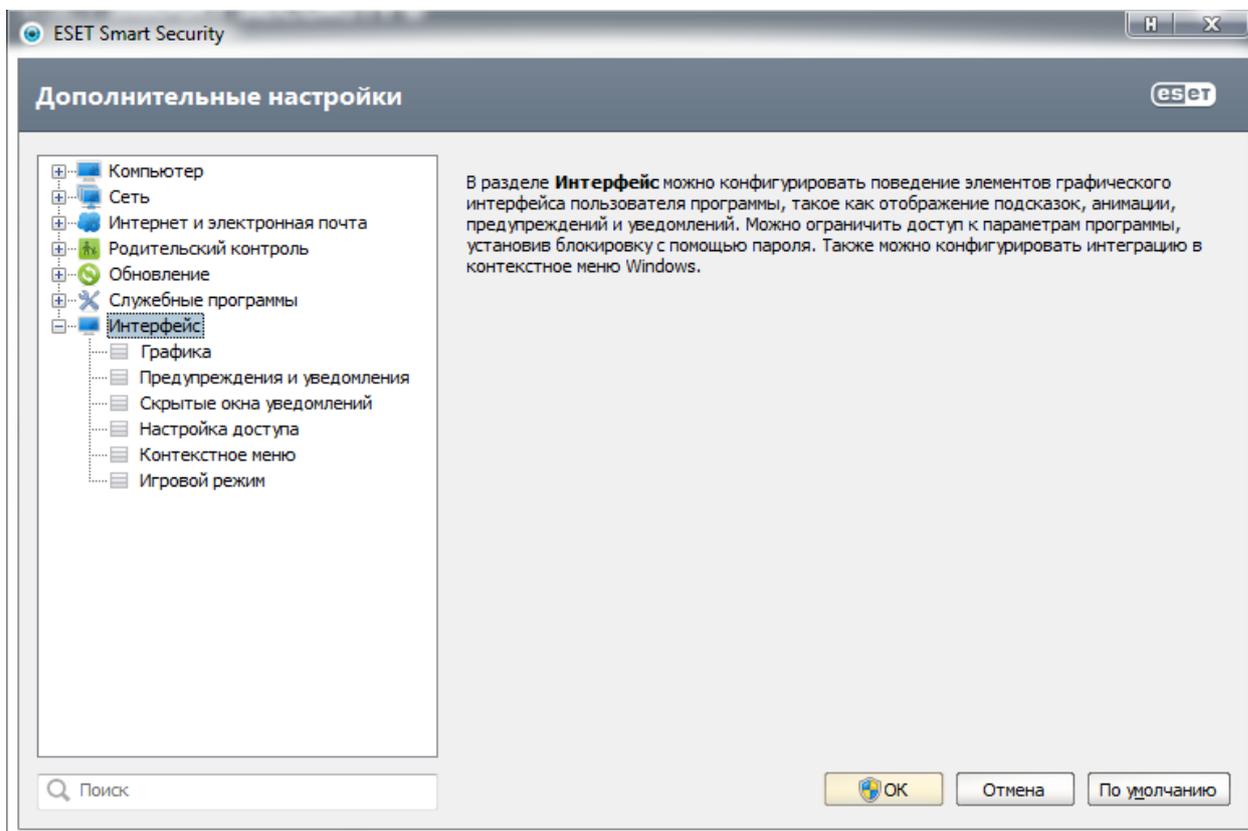
Bu yerda antivirus bazasini yangilash uchun sozlanmalar keltirigan: profil, bazani yangilash uchun havola, o'zgartirish tugmasidan havolani o'zgartirish mumkin.

Xizmatchi dasturlar: bu bo'lim jurnal fayllarini ishlashiga ruxsat beradi, Eset Live Grid va boshqa xizmatchi dasturlarni ishlashiga ruxsat beradi.

Interfeys bo'limi dastur foydalanuvchilariga grafik interfeys elementlari ish holatini nazorat qilib turadi, izohlar chiqarish, animatsiya, ogohlantirishlar va bildirishlar. Dastur parameterlariga ruxsatni chegaralab qo'yishi, parol yordamida qulflab qo'yishi mumkin.

Xulosa.

Hozirgi zamon axborot texnologiyalar sohasida axborot xavfsizligi birinchi o'rinda turadi. Chunki axborotni butunligi, ishonchliligi va xatarlardan xoliligi uning qiymatini belgilaydi.

Axborot xavfsizligini ta'minlashning usullari ko'p: himoya dasturlari, antiviruslar, Anti-Trojan dasturi, Anti-Spam va boshqalardir.

Men bu mustaqil ishimni bajarishda Eset NOD32 Smart Security 6 antivirus dasturidan foydalandim. Bu dastur orqali kompyuterda xavfsizlikni ta'minlashda uning qo'shimcha xizmat dasturlari, kompyuterning ish holatini nazorat qilishni, unda nazorat o'rnatishi va shunga o'xshash keng imkoniyatlari haqida bilim va ko'nikmalarga ega bo'ldim.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Ғаниев С.К., Каримов М.М. Ҳисоблаш тизимлари ва тармоқларида ахборот ҳимояси: Олий ўқув юрт.талаб. учун ўқув қўлланма.- Тошкент давлат техника университети, 2003. 77 б.
2. А.Р.Есаян ва бoshqalar. «Informatika». – Moskva. «Prosvetshenie», 1991 yil.
3. G'ulomov S. S. va boshqalar. Axborot tizimlari va texnologiyalari: Oliy o'quv yurti talabalari uchun darslik Akademik S. S. G'ulomovning umumiy taxriri ostida.—T.: «Sharq», 2000.
4. www.ziyonet.uz
5. www.referatlar.uz
6. www.wikipedia.com